

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTA PRÁCE

Téma práce : Kriminalita v době nouzového stavu

Autor : Terezie Novotná

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Dalibor Šelleng, Ph.D.

Oponent: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Rozsah práce: 60 stran

Datum odevzdání práce: srpen 2023

1. Charakteristika tématu: *Je třeba vyzdvihnout originalitu i trvající aktuálnost tématu. Během pandemie Covid – 19 se úsilí celé společnosti (včetně např. orgánů policie) soustředilo ke zvládnutí nastalé situace. Došlo k omezení obvyklých aktivit, lidé se nacházeli v domácí izolaci, ať již dobrovolně nebo na základě zákonné povinnosti. Tato okamžitá proměna každodennosti dává ojedinělou příležitost k poznání etiologie kriminality i k získání poznatků pro zlepšení tzv. situační prevence. Předložená práce je cenná již z důvodu ověření hypotéz, že po skončení pandemie dojde k postupnému nárůstu kriminality v důsledku sociálních dopadů krizových opatření. Práce vedle části kriminologické obsahuje rovněž juristické výklady, které se týkají především zohlednění nouzového stavu jako přitěžující okolnosti. Diplomová práce Terezie Novotné je rovněž příspěvkem k diskusi o zásadě nullum crimen sine lege certa.*

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce: *Přínosem diplomové práce je v první řadě již pokus o systematiku zkoumaného problému. Autorka postupuje logicky správně od vymezení samotného pojmu nouzového stavu s historickým ohlédnutím za živelními pohromami v letech 2002-2013. Následně je popsán průběh nouzového stavu a krizových opatření v důsledku pandemie onemocnění Covid- 19 počínaje březnem 2020. Autorka se dále věnuje vymezení pojmu kriminality jako hromadného sociálně patologického jevu. Definiuje pojmy registrované a latentní kriminality a obírá se jednotlivými druhy kriminality. Již v této části práce autorka čerpá ze statistických dat a svůj výklad ilustruje množstvím grafů a tabulek, zachycujících rozsah a strukturu kriminality v ČR. Porovnává registrovanou kriminalitu v době živelních nouzových stavů v zasažených oblastech s vývojem v době pandemie.*

Autorka s odkazem na provedené studie podrobně analyzuje dopad lockdownových režimů na vývoj kriminality. Dopady lockdownových opatření rozlišuje na krátkodobé a dlouhodobé. Z krátkodobého hlediska považuje za zřejmou redukci příležitostí k pouliční kriminalitě nebo k vloupáním do obydlí. Uzavření restaurací, barů a obchodů zamezilo krádežím v obchodech, loupežím a fyzickým napadením v těchto veřejných prostorech. Autorka dále poukazuje na důsledky omezení cestování, kdy počet turistů v ČR klesl na minimum a tím pádem poklesla i trestná činnost cizinců. Z dlouhodobého hlediska ovšem diplomantka označuje za kriminogenní dopady uzavření obchodů a služeb, které vedly mj. k následné nezaměstnanosti. Autorka sleduje statistiky z doby pandemie s velkou pečlivostí, kdy se snaží dopátrat např. vlivu tzv. letních rozvolňování. Přínosem hodnocené práce je podrobné zkoumání vývoje různých druhů kriminality ve sledovaném období. Autorka popisuje mimo jiné velký meziroční nárůst hackerských útoků a další kybernetické kriminality v roce 2021.

V juristické části autorka podává zasvěcený výklad k otázkám obecných a zvláště přitěžujících okolností. Vysvětluje zákaz dvojího přičítání a další principy použití přitěžujících okolností. Je zřejmé, že autorka má solidní znalost látky o kvalifikovaných skutkových podstatách i ukládání trestů. To se týká i obtížnějších znaků krádeže a dalších majetkových trestných činů. Autorka podává komentář k § 205 odst. 4 písm. b) TZ, podle nějž se přísněji trestá spáchání krádeže „za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek“. Autorka zajímavě analyzuje postup soudů před vznikem sjednocující judikatury. Závěrečná část práce je právě přehledem a komentářem vybraných rozhodnutí Nejvyššího soudu. Práce je svou argumentací pozitivistická, vychází striktně z formálního pojetí trestného činu; příliš nediskutuje zásadu subsidiarity trestní represe. Při analýze relevantních judikátů Nejvyššího soudu se autorka zaměřuje zejména na opakovaně diskutovaný požadavek souvislosti trestného činu s nouzovým stavem. Autorka se zabývá zejména otázkou, do jaké míry musel nouzový stav být pachatelem využit při spáchání trestného činu nebo mu trestný čin usnadnit. Diplomantka se ve své práci také zabývá otázkou porušení zákona v neprospěch osob, které byly odsouzeny na základě právního názoru posléze překonaného judikaturou NS.

Po stránce formální je práce na velmi dobré úrovni. Poznámkový aparát je veden korektně, což se týká i citací judikátů, statistických zdrojů a pramenů ze sítě Internet. Autorka si dobře osvojila odborný styl; jen místy se dopouští mírných stylistických nedopatření, kdy používá slova příliš expresivní, pro odborný text nevhodná. Práce je vesměs čtivá a představuje zdařilé shrnutí problému.

3. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: *Autorka při ústní obhajobě může stručně shrnout své poznatky ohledně místní, časové a věcné souvislosti trestného činu s nouzovým stavem. Jakým způsobem musí tedy nouzový stav ovlivnit spáchání trestného činu, aby jeho existenci bylo možné považovat za obecnou nebo zvláště přitěžující okolnost? Je možné argumentovat tím, že každý pachatel trestného činu je a priori nouzovým stavem zvýhodněn při své trestné činnosti, neboť významná část kapacit policie je vázána kontrolou dodržování protiepidemických opatření? Co rozumíme zásadou „in similibus idem est iudicium“? Do jaké míry a ve kterých případech může být změna judikatury Nejvyššího soudu nebo nálezu Ústavního soudu důvodem zrušení pravomocného odsuzujícího rozsudku v jiné trestní věci? Co se v kriminologii označuje pojmem signální případ (signální kauza)?*

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

5. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 19. září 2023

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
oponent diplomové práce